

Warszawa, dnia 8 października 2010 r.

RPO-654530-VII-7016/7020/10/KM

Informacja

o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Izbie Wytrzeźwień w Inowrocławiu (wyciąg)

1. Wprowadzenie.

Działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 17 września 2010 r., o godz. 7⁰⁰, do Izby Wytrzeźwień w Inowrocławiu, przy ul. Toruńskiej 26 (zwanej dalej Izbą, placówką), udali się przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich z Zespołu Prawa Karnego Wykonawczego. Ponadto, w wizytacji wzięła udział pani ekspert, specjalista w dziedzinie psychologii klinicznej. Wnioski z ekspertyzy zostały zawarte w treści niniejszej Informacji.

Wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich sprawdzili na miejscu sposób traktowania osób doprowadzonych do wytrzeźwienia, dokonując oceny pod względem ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, nieludzkim lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

W ramach wizytacji:

- przeprowadzono rozmowę na temat funkcjonowania placówki z Dyrektorem Ośrodka Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień oraz pracownikiem Ośrodka;
- przeprowadzono ogląd wszystkich pomieszczeń Izby;
- zapoznano się z prowadzoną w Izbie dokumentacją.

Dokonane w oparciu o powyższe czynności ustalenia, pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przekazali Dyrektorowi Izby Wytrzeźwień w Inowrocławiu oraz wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

2. Charakterystyka Izby.

Izba Wytrzeźwień w Inowrocławiu jest jedną z komórek organizacyjnych Ośrodka Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień. Obie placówki aktywnie ze sobą współpracują zgodnie z założeniami Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

W związku z problemami finansowymi, na podstawie Zarządzenia Prezydenta Miasta Inowrocławia, Izba jest czynna w określone dni tygodnia, tj. od piątku od godziny 15⁰⁰ do poniedziałku do godziny 15⁰⁰. Tymczasem, zgodnie z § 23 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 4 lutego 2004 r. w sprawie trybu doprowadzania i zwalniania osób w stanie nietrzeźwości oraz organizacji izb wytrzeźwień i placówek utworzonych lub wskazanych przez jednostkę samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2004 r., Nr 20, poz. 192) Izba powinna być czynna całą dobę.

Ponadto, z informacji udzielonej przez Dyrektorkę placówki wynika, że działalność Izby zostanie zakończona z końcem 2010 r. W ocenie przedstawicieli Rzecznika Praw Obywatelskich, dalsze funkcjonowanie tej placówki jest niezbędne w tak dużym mieście (ponad 76 tys. mieszkańców), jakim jest Inowrocław.

Do Izby przyjmowani są do wytrzeźwienia mężczyźni i kobiety z terenu powiatu inowrocławskiego oraz gmin, które podpisały umowy o świadczenie tego rodzaju usług.

Pojemność Izby wynosi obecnie 20 miejsc. Osoby nietrzeźwe umieszczane są w 5 salach. Zostały wyznaczone sale dla kobiet, małoletnich oraz osób zaniedbanych pod względem higienicznym, głównie bezdomnych.

Opieka nad przebywającymi w placówce osobami zorganizowana jest w systemie dwuzmianowym. W skład zmiany wchodzi dwóch opiekunów, depozytariusz oraz lekarz. Na każdej zmianie pracuje kobieta, co zapewnia wykonywanie czynności higieniczno-sanitarnych wobec umieszczonych w Izbie kobiet przez osobę tej samej płci. Wszyscy pracownicy Izby odbyli stosowne kursy oraz szkolenia, zarówno z zakresu udzielania pierwszej pomocy, stosowania środków przymusu bezpośredniego, jak i dotyczące rozwiązywania problemów alkoholowych.

Izba nie ma problemu z obsadą lekarską. Dyżur lekarski pełniony jest całodobowo, w godzinach pracy placówki. Przy przyjęciu do Izby każdemu pacjentowi wykonuje się badanie na zawartość alkoholu w organizmie za pomocą alkometru. W czasie wizytacji sprawdzono jego świadectwo wzorcowania, które jest ważne do 3 lutego 2011 r.

Opłata za pobyt w placówce wynosi 250 zł. Jeżeli osoba umieszczona posiada przy sobie pieniądze, dokonuje się potrącenia należności za pobyt. Ściągalność opłat od pacjentów szacuje się na ok. 40%.

Izba podejmuje działania mające na celu przeciwdziałanie alkoholizmowi i jego skutkom. Jej funkcjonowanie jest ściśle powiązane z działalnością Oddziału Terapii Uzależnień. W ramach opieki psychologicznej placówka realizuje 3 programy profilaktyczne:

- "Pierwszy kontakt" – program zakłada niesienie pomocy osobom uzależnionym i pijącym ryzykownie. Psycholog oraz terapeuci uzależnień przeprowadzają rozmowy dotyczące skutków nadużywania alkoholu z pacjentami zwalnianymi z Izby, udzielają wsparcia, porad oraz niezbędnych informacji;

- "Interwencja wobec osób nieletnich przebywających w Izbie Wytrzeźwień" – program oddziaływań profilaktycznych adresowanych do nieletnich;

- program korekcyjno-edukacyjny dla kierowców zatrzymanych za jazdę w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu.

W 2009 roku oraz w pierwszym półroczu 2010 roku udzielono pomocy psychologicznej i psychiatrycznej 1124 pacjentom (w tym 25 nieletnim). W ramach programu „Pierwszy kontakt” 1031 klientów Izby Wytrzeźwień zostało poddanych rozmowie interwencyjnej z terapeutą uzależnień.

3. Ogląd Izby.

Przeprowadzony ogląd pomieszczeń oraz uzyskane w związku z tym informacje pozwoliły stwierdzić, iż wyposażenie Izby – generalnie rzecz biorąc - odpowiada przepisom rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 4 lutego 2004 r. w sprawie trybu doprowadzania, przyjmowania i zwalniania osób w stanie nietrzeźwości

oraz organizacji izb wytrzeźwień i placówek utworzonych lub wskazanych przez jednostkę samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2004 r. Nr 20, poz. 192, ze zm.).

Salie dla osób zatrzymanych wyposażone zostały w jednakowy sposób. W każdej znajdują się łóżka z materacami pokrytymi tworzywem nieprzepuszczającym wody i łatwo zmywalnym. Ściany pomieszczeń są czyste, bez uszkodzeń. W pokojach zamontowano uchylne okna. W dniu wizytacji temperatura pomieszczeń była właściwa.

W Izbie wyodrębniona została czteroosobowa sala, w której umieszcza się osoby zaniebane pod względem higienicznym, tzw. izolotka higieniczna. Koce używane przez osoby w złym stanie higienicznym mają zastosowanie wielokrotne i są dezynfekowane po każdorazowym użyciu. Według informacji uzyskanych od pracownika Ośrodka, zaniebanym pod względem higienicznym pacjentom, udzielane są podstawowe świadczenia higieniczno – sanitarne.

Pomieszczenie przeznaczone dla osób, których zachowanie stwarza poważne zagrożenie dla ich zdrowia lub życia, albo też zdrowia i życia innych osób przebywających w Izbie wyposażono w łóżka z pasami, służącymi do czasowego unieruchomienia pacjenta.

Każdy z pokoi wyposażony jest w przycisk instalacji przywoławczej, umożliwiający w razie potrzeby wezwanie pracownika Izby. Ponadto, w salach dla osób zatrzymanych zainstalowano kamery. Umożliwiają one bezdźwiękową transmisję obrazu z sal do dyżurki opiekunów i depozytorni.

Na uwagę zasługuje dbałość personelu Izby o to, aby w każdej sali, na łóżkach znajdowały się: koc, poduszka i prześcieradło – co oznacza, że każdej osobie zatrzymanej, bez względu na jej stan higieniczny, zapewnione są właściwe warunki. Ponadto, każdy pacjent, po uprzednim wyrażeniu zgody, na czas pobytu w Izbie otrzymuje odzież zastępczą: piżamę, koszulę i klapki.

Do dyspozycji osób doprowadzonych do wytrzeźwienia pozostaje jedna łazienka, wspólna dla kobiet i mężczyzn. Jest ona dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Wyposażono ją w prysznic oraz 2 miski ustępowe. Wejście do łazienki oraz jej część, w której znajdują się 2 umywalki objęte jest monitoringiem. W dniu wizytacji w sanitariacie było czysto.

W Izbie wyodrębniony jest magazyn przeznaczony do przechowywania czystej i brudnej bielizny pościelowej, środków czyszczących i dezynfekujących. Ponadto, wydzielono w niej przebieralnię. Zainstalowanie kamery w tym pomieszczeniu, powoduje, że korzystający z niej pacjenci Izby nie mają zapewnionej intymności podczas ubierania.

Ambulatorium jest niewielkim, estetycznie urządzonym pokojem, w którym znajduje się kozetka i biurko. Mieści się ono obok dyżurki i jest w pełni wyposażone w potrzebny sprzęt oraz leki.

W trakcie pobytu w Izbie nietrzeźwi otrzymują do picia kawę zbożową, herbatę miętową lub wodę źródlaną. Napoje wydawane są w plastikowych butelkach.

Rzeczy wartościowe, które pacjent posiada przy sobie, są rejestrowane i przechowywane w workach depozytowych, w szafie pancерnej. Ubrania przechowuje się w szafkach znajdujących się w wydzielonym pomieszczeniu.

Izba dysponuje zapasem odzieży otrzymywanej od PCK oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Odzież ta wydawana jest zatrzymanym zaniechanym higienicznie, głównie osobom bezdomnym, przy zwalnianiu z Izby.

Zatrzymani do wytrzeźwienia, przy opuszczaniu placówki, mogą zapoznać się z treścią praw i obowiązków pacjenta Izby, które umieszczone zostały na ścianie depozytorni. Ponadto, umieszczono na niej informację o prawie złożenia zażalenia na zatrzymanie.

4. Wnioski.

Z ustaleń poczynionych przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wynika, że Izba Wytrzeźwień w Inowrocławiu właściwie realizuje zadania nałożone rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 4 lutego 2004 r. w sprawie trybu doprowadzania, przyjmowania i zwalniania osób w stanie nietrzeźwości oraz organizacji izb wytrzeźwień i placówek utworzonych lub wskazanych przez jednostkę samorządu terytorialnego (Dz. U Nr 20, poz. 192 ze zm.).

Po dokonaniu oglądu pomieszczeń Izby, przeanalizowaniu dokumentacji zebranej podczas wizytacji oraz wysłuchaniu Dyrektora Izby stwierdzono, że w celu poprawy stanu przestrzegania praw przysługujących osobom umieszczanym w Izbie należy:

1. dostosować godziny pracy Izby do wymogów wymienionego wyżej rozporządzenia,
2. zapewnić intymność osobom korzystającym z przebieralni poprzez usunięcie z tego pomieszczenia kamery,
3. precyzyjnie wypełniać karty ewidencji, w zakresie stosowania przymusu bezpośredniego,
4. zapewnić pacjentom izby oddzielne toalety dla kobiet i mężczyzn oraz oddzielne prysznice dla kobiet i mężczyzn, zgodnie z § 20 ust. 1 pkt. 3 i 4 wymienionego rozporządzenia.

Zasadne wydaje się, aby tak dobrze zorganizowana placówka kontynuowała działalność w nowym roku, ze względu na potencjalne możliwości dotarcia z terapeutycznymi działaniami do jeszcze większej liczby osób z problemem alkoholowym.

Odnosząc się do przedstawionych rekomendacji Dyrektor placówki wyjaśniła, iż Izba Wyrzeźwień nie funkcjonuje jako samodzielna instytucja a jest jednym z działów merytorycznych Ośrodka Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień w Inowrocławiu i została wskazana przez samorząd terytorialny jako „inna właściwa placówka” do realizacji zadań ustawowych dotyczących pobytu osób w stanie nietrzeźwości. W związku z tym, Miasto Inowrocław realizuje zadania zgodnie z 42 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473) oraz z § 23 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 4 lutego 2004 r. w sprawie trybu doprowadzania i zwalniania osób w stanie nietrzeźwości oraz organizacji izb wyrzeźwień i placówek utworzonych lub wskazanych przez jednostkę samorządu

terytorialnego (Dz.U. z 2004 r., Nr 20, poz. 192). Ponadto, Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że Izba Wyrzeźwień w tej formule będzie działała do końca bieżącego roku. Obecnie zaś trwają rozmowy dotyczące nowej formy działalności Izby.